

DOI 10.26886/2311-4517.4(96)2024.1

УДК 336.1:336.143(477):330.131.5:339.727.2

НЕОБХІДНІСТЬ ЗМЕНШЕННЯ СЕРЕДНЬОЇ СТАВКИ ПОДАТКУ ДЛЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ЧИСТИХ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ

Ольга Ривак, кандидат економічних наук, доцент

e-mail: belohvastova@ukr.net

Львівський національний університет ім. І.Франка, Україна, Львів

Податкові стимули позитивно відображаються на заощадженнях та інвестиціях, що забезпечує збільшення надходжень до бюджету, зміцнює спроможності держави щодо виділення коштів на науку і освіту з метою підвищення ефективності використання економічних ресурсів, протидії розповсюдженню використання шкідливих технологій, захисту інтелектуальної власності, припинення діяльності терористичних організацій. Надмірне нарощування військово-промислового потенціалу спричиняє руйнацію і деградацію. Без сильної держави громадяни країни позбавлені захисту своїх свобод. В умовах гібридної війни зростає відповідальність міжнародних організацій за дотриманням світового правопорядку.

Ключові слова: *експансіоністська фіскальна політика, тіньовий сектор економіки, шахрайство, злочинність, міграція, безпекові угоди, державний борг, валовий зовнішній борг, інфляція, зайнятість, девальвація, міжнародні економічні відносини, демографічна криза.*

Olga Ryvak, PhD in Economics, Associate Professor. The Need to reduce the average tax rate to increase the share of tax revenues / Lviv National University named after I. Franko, Lviv, Ukraine

Tax systems have a positive effect on savings and investments,

which ensures an increase in revenues to the budget, strengthens the state's ability to allocate funds for science and education in order to increase the efficiency of the use of economic resources, counter the spread of the use of harmful technologies, and protect intellectual property, stop the activities of the terrorist organizations. Excessive expansion of the military-industrial potential causes destruction and degradation. Without a strong state, the citizens of the country are deprived of the protection of their freedoms. In the conditions of a hybrid war, the responsibility of international organizations for compliance with the international legal order is increasing.

Key words: expansionist fiscal policy, shadow sector of the economy, fraud, crime, migration, security agreements, public debt, gross foreign debt, inflation, employment, devaluation, international economic relations, demographic crisis.

Вступ. Екс-прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон висловив пораду: «Гіпотетична поразка України у війні проти Росії стала би поворотним моментом в історії, коли Захід остаточно втратив би свою післявоєнну гегемонію, а агресори могли би не зважати на кордони... Настав час Заходу, зокрема й для Британії, прокинутися, і відновити рух Рейгана і Тетчер та інвестувати у захист наших свобод. Найпростіший і найефективніший спосіб захистити свободу – це інвестувати зараз в оборону України» [1, с. 2].

Як Рейган так і Тетчер зміцнювали економічну роль держави. Маргарет Тетчер, 71-й прем'єр-міністр Великої Британії у 1979-1990 роках, зобов'язала уряд провести реприватизацію стратегічних підприємств. Адміністрація Рональда Рейгана, що прийшла до влади 1981-го року зобов'язала різко знизити ставки податків і урядові видатки, водночас нарощуючи оборонний потенціал країни. В основі

фіскальних заходів адміністрації було зниження податків за законом Кемпа-Рота, що намічалось зробити поетапно в три роки. У 1981-1983 рр. податкові ставки були знижені на 30%. Таке зниження, що проходило в три етапи відоме як поправка Кемпа-Рота.

За останні десятиліття в США відбувалась приватизація. В Україні державний бюджет тривалий час поповнюється за рахунок приватизації державної власності. Тільки 17,2 млрд. грн. заробила Україна від продажу державного та комунального майна через онлайн-аукціони Prozorro. Це – продажі за шість років від впровадження реформи малої приватизації [2, с. 1]. Відбувається зниження економічної ролі держави. Ефективність використання економічних ресурсів не підвищилась внаслідок тотальної приватизації. Частка тіньового сектора економіки зростає внаслідок посилення податкового навантаження, громіздкого і вкрай нестабільного податкового й митного законодавства. Внаслідок нестабільності і громіздкості нормативно-правової бази зростає злочинність. Внаслідок скупого державного фінансування системи науки і освіти, надто високих нормативів щодо виконання різноманітних видів робіт науково-педагогічним персоналом усіх рівнів освіти, знижується рівень компетентності працівників усіх рівнів господарської системи. Уряд надає дозвільні документи іноземним фірмам, які часто займаються видами діяльності, що завдають значно більше втрат і шкоди, ніж приносять користі суспільству і природі. Експансіоністська фіскальна політика держави не сприяє розвитку реального сектора економіки країни.

Роман Ферроу у виданні *The New Yorker* зазначив: «Протягом останніх 20 років, на тлі обсіпання інфраструктури й ослаблення довіри до інституцій, Ілон Маск шукав бізнес-шанси у тих ключових сферах, із яких після десятиліть приватизації держава відступила.

Тепер влада США від нього залежить. І має проблеми з тим, як реагувати на схильність Маска до ризику й балансування на межі, а також його хитрість». Рівень залежності американської держави від багатія викликає занепокоєння, зауважив The New Yorker.

На початку війни Маск виразно стояв на українському боці, даруючи Києву термінали зв'язку Starlink. Ця сателітарна телекомунікаційна система відіграла на полі бою ключову роль. Однак пізніше мільярдер зайняв дедалі більш проросійську позицію, висловлюючи сумніви щодо використання його технологій для ведення війни. 2022-го року українські військові почали повідомляти про відключення мережі Starlink на прифронтових територіях, що неабияк стривожило Пентагон, який усе-таки домовився з Маском щодо Starlink, після чого проблеми українських військових із зв'язком припинилися. Утім, за даними видання, Маск усе ще має на Пентагон великий вплив. Так, адміністрація США змушена покладатися на Ілона Маска у космічній галузі. Його компанія SpaceX доставляє астронавтів NASA на міжнародну космічну станцію. Хоча Маск також залежний від адміністрації, оскільки та просуває електромобілі й мережі зарядних станцій для них, а тому компанія Маска Tesla може одержати мільярди доларів субвенцій... [3, с. 9].

Україна, як і кожна інша країна, була і є зобов'язана використовувати усі свої можливості щодо забезпечення позитивної динаміки розвитку економіки країни. Найуспішніший президент пострадянського простору Михаїл Саакашвілі, який здобув свою першу вищу освіту в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка, здійснив упродовж десяти років своєї каденції (2003-2013) економічне чудо, проте потрапив в немилість своїх наступників, які, як виявилось, не спроможні здійснювати політику держави спрямовану на підвищення ефективності використання

економічних ресурсів, підвищення добробуту населення країни та зміцнення економічної ролі держави, як це зробив Саакашвілі. Як керівник офісу реформ в Україні, Михаїл Саакашвілі в програмі Шустера обґрунтовано, на графіках й таблицях, показав звідки й скільки крадуть з держбюджету країни щорічно 37 млрд. доларів США. Держсекретар США Ентоні Блінкен в серпні 2021-го повідомив, що з бюджету України щорічно викрадають 40 млрд. доларів США. Це 1/3 українського держбюджету. Питання полягає в тому – хто краде гроші і хто конкретно цих людей покриває? Корупція, узурпація влади [4] недосвідченими фахівцями із тіньового сектора економіки спричиняють деградацію суспільства, а внаслідок гібридної війни і на усіх рівнях господарської системи світобудови.

За повідомленням Генеральної прокуратури в Україні у першому кварталі 2024 року відкрито 24 тисячі кримінальних справ про шахрайство, що на 20% більше, ніж за відповідний період 2023-го. В 2021 році цей показник був меншим у 4 рази. Проте за відповідний період минулого року до суду надійшло лише 10% відкритих проваджень, а у 2024 р. – лише 19% [5, с. 2].

Виклад основного матеріалу. Лідери економічно відсталих країн, часто прагнуть забезпечувати доходи від торгівлі економічними ресурсами, розміщеними як на своїй так і на чужій території. Підтвердженням є аналіз Олександра Белявського подій на Близькому Сході. Він дослідив, що Іран тривалий час «оточував» Ізраїль, намагаючись завдати йому шкоди чужими руками, постачаючи свої ракети терористичному угрупуванню у секторі Газа, а також розширював свою присутність у Сирії, щоб постачати у великій кількості зброю угрупуванню Хезболла, що на півдні Лівану межує з Ізраїлем. Вплив Хезболли в економічно зруйнованому Лівані увесь час зростає. До середини 2022 року Ізраїль обмежувався

бомбардуванням військових конвоїв, які Іран із Сирії надсилав Хезболлі. Коли Росія вимушено скоротила свою присутність в різних точках Сирії через агресію проти України, Іран побачив можливість збільшити свою присутність в регіоні, оскільки Сирія має вихід до Середземного моря. Як велика нафто- й газовидобувна країна, Іран мріє прокласти коли-небудь трубопроводи до Середземного моря через території Іраку та Сирії, що надасть Ірану можливість стати найбільшим постачальником нафти та газу до Європи. Європа є найбільшим імпортером нафти у світі, навіть дещо більшим за Китай. Масований обстріл ізраїльської території означає кінець іранської політики впливу чужими руками, щоби не ризикувати дістати удар по своїй території, оскільки війни по цілому світу, а надто в регіонах, наближених до видобування або транспортування нафти, вигідні як Ірану, так і Росії, які конкурують на ринках її збуту. Ізраїль отримує тепер можливість, коли вважатиме за потрібне, атакувати територію Ірану, а не тільки його клієнтів на своєму кордоні. Такий висновок зробив Олександр Белявський і зазначив, що означений стратегічний зсув на Близькому Сході означає, що Іран не зможе відправити Росії ті 200 безпілотників, які запустив на Ізраїль і ракети, які Іран планував продати Росії, змушений буде, ймовірно, тримати при собі, якщо Ізраїль вирішить відплатити цією ж монетою [6, с. 2].

Палата представників Конгресу США розділила законопроект щодо допомоги іншим країнам на чотири окремих законопроекти. «Ми будемо голосувати окремо за допомогу Ізраїлю, за допомогу Україні, та допомогу в Індо-Тихоокеанському регіоні, а також за ще один документ, що включає наші пріоритети національної безпеки», - зазначив спікер Палати представників Майк Джонсон після закритої конференції республіканців. Останній законопроект стосуватиметься ленд-лізу, закону щодо REPO (конфіскації заморожених активів РФ) і

нових санкцій проти Ірану. У разі ухвалення цих законопроектів Палатою представників їх передадуть на розгляд Сенату [7, с. 2]. Внаслідок рішення Президента США Джозефа Байдена, його адміністрації, палати представників Конгресу і Сенату схвалено пакет військової допомоги Україні обсягом 400 млн. дол. США, яка вкрай важлива для забезпечення першочергових потреб ЗСУ [8, с. 2]. Під час візиту до Києва Державний секретар США Ентоні Блінкен запевнив: «Ми сповнені рішучості разом з багатьма іншими партнерами України, щоб забезпечити вам успіх на полі бою» [9, с. 1].

За повідомленням Міноборони України на початок 2024 року створено такі міжнародні коаліції: повітряних сил, протиповітряної та протиракетної оброни, бронетанкової техніки, морських спроможностей, артилерії, з розмінування, IT-коаліція [10, с. 1]. На першому засіданні коаліції артилерії, в січні 2024 року в Парижі представники 22 країн-учасниць, які володіють передовими технологіями виробництва найкращих артилерійських систем цілевказання, а також систем управління вогнем, виробили консолідовану позицію щодо забезпечення потреб збройних сил України у певних зразках артилерійського озброєння. Обговорювали не лише нагальні потреби Збройних Сил України в боєприпасах, артилерійських системах, їх модернізації, ремонту, надання розрахунків, а й питання військово-технічної співпраці на довгострокову перспективу артилерійських підрозділів українського війська. «Отримані раніше від партнерів артилерійські установки продемонстрували високу ефективність у боях з окупантами. Тому Україна зацікавлена в закупівлі їх для своїх потреб і розгортанні виробництва окремих зразків на території України», - повідомив генерал-лейтенант Іван Гаврилюк. У межах коаліції артилерії створено чотири робочі групи за окремими напрямками діяльності.

Коаліцію артилерії (Artillery Coalition) створено в межах Коаліції спроможностей (Capability Coalitions) [10, с. 1].

30 квітня 2024 р. участь у спеціальному засіданні Ради із загальних справ Європейського Союзу на запрошення бельгійського головування взяли міністри з питань ЄС 27-ми країн-членів та десять високопосадовців країн, які прагнуть інтегруватися в ЄС, а саме: України, Туреччини, Північної Македонії, Чорногорії, Албанії, Сербії, Боснії і Герцеговини, Молдови, Грузії та Косова. Аджа Лябіб, міністр закордонних справ головуючої в Євросоюзі Бельгії відзначила, що війна в Україні надала нового імпульсу дискусіям про розширення і зауважила, що у підписаній у жовтні 2023 року Гранадській декларації Європейська рада чітко встановила маркери, до яких повинні підготуватися і майбутні країни-члени і сам ЄС [11, с. 2].

Україна та ЄС підписали угоду загальним обсягом 27 млрд євро на 2024-2027 роки в межах інструменту Ukraine Facility. Підписанти від України – міністр фінансів Сергій Марченко та голова НБУ Андрій Пишний. 14 травня Рада ЄС з економічних та фінансових питань схвалила План України в межах інструменту ЄС Ukraine Facility на 2024-2027 роки. В межах плану Мінфін України відповідає за три напрями: управління державними фінансами, боротьба з відмивання грошей і фінансові ринки. Перший транш обсягом 1,9 млрд євро надійшов в червні згідно угоди. Надалі кошти для бюджетної підтримки надходитимуть щоквартально після виконання індикаторів передбачених у Плані України. В межах плану Мінфін України є співвиконавцем у розділах управління державними активами, людський капітал, бізнессередовище, децентралізація та регіональна політика, транспорт, агропромисловий сектор, управління критично важливими матеріалами. [12, с. 1].

25 червня відбулась Перша міжурядова конференція Україна-ЄС,

що ознаменувала офіційний початок перемовин про вступ України в ЄС. [13, с. 1-2]. В межах робочого візиту до Брюсселя для участі в засіданні Європейської ради Президент України Володимир Зеленський відзначив схвалення 14-го пакета санкцій проти РФ, зокрема поширення санкцій на Білорусь [14, с. 1-2], яка по факту є окупованою РФ.

Україна уклала двосторонні безпекові угоди на виконання положень Спільної декларації G7, ухваленої у Вільнюсі 12.07.2023 року з Великою Британією, Німеччиною, Францією, Данією, Канадою, Італією, Нідерландами, Фінляндією, Латвією, Іспанією, Бельгією, Португалією, Естонією, Литвою, Королівством Швеції, Ісландією, Норвегією, США, Японією, Польщею.

27.06.2024 в Брюсселі Президент Володимир Зеленський, Президент Європейської Ради Урсула фон дер Ляєн підписали Спільні безпекові зобов'язання між Україною та ЄС. Ці зобов'язання вперше закріплюють багатосторонні довгострокові зобов'язання всіх 27 держав-членів ЄС надавати Україні широку підтримку в усіх ключових сферах: військову, фінансову, гуманітарну та політичну допомогу впродовж десяти років. Спільні безпекові зобов'язання з ЄС доповнюють і посилюють чинні двосторонні безпекові угоди, укладені з державами-членами, а також закріплюють зобов'язання щодо підтримки нашої країни для тих держав-членів, які ще не приєдналися до Спільної декларації про підтримку України.

Уперше в документі, підписаному ЄС із третьою країною, передбачений відповідний консультаційний механізм у разі можливої майбутньої агресії (протягом 24 годин). В межах декларації «Групи семи», яку було укладено 12.07.2023 Україна підписала ще дві безпекові угоди – із США та Японією. 2024 року Японія надасть українській державі 4,5 млрд. дол. США і допомагатиме протягом

усього десятирічного терміну чинності угоди. Загальна сума допомоги, яку надала Японія з березня 2022 року становитиме понад 12 млрд. дол. США [14, с. 1-2].

За підсумками Саміту миру у Швейцарії, який відбувся 15-16 червня Президент Володимир Зеленський заявив: «Зібрання представників такої кількості поважних країн, організацій і релігійних лідерів на Глобальному саміті миру свідчить про те, що мир потрібен усім. Незалежність, територіальна цілісність і суверенітет визнали абсолютно всі учасники Саміту. Більшість світу». 101 країна та міжнародна організація, які представляють усі частини світу та континенти – Латинську Америку, Близький Схід та Азію, Африку, Європу, Тихоокеанський регіон, Австралію, Північну Америку – узгодили спільну позицію щодо трьох із десяти пунктів формули миру, яку Президент Володимир Зеленський презентував у листопаді 2022 року під час зустрічі G20 в Індонезії. Продовольча безпека, ядерна та енергетична безпека, звільнення всіх полонених та депортованих українців і українок, дорослих та дітей, яких вкрала Росія. Ключові принципи щодо цих трьох із десяти пунктів формули миру викладено у Спільному комюніке про основи миру.

Володимир Зеленський зазначив, що примусити Росію до миру можна двома шляхами. Перший – дипломатичний, другий – міцна оборона і потужна армія. Попередні політичні покоління залишили нам Статут ООН як основу для співпраці народів. Ми передаємо наступним поколінням ефективний механізм імплементації Статуту ООН. Комюніке, ухвалене цими днями на Саміті, повністю відображає наш намір – досягнення всеосяжного, справедливого та стійкого миру для приєднання всіх, хто поважає Статут ООН. Є домовленість щодо продовження спільної результативної роботи над деталями миру для підготовки до другого Саміту миру на рівні радників з питань

національної безпеки для розробки покрокового плану щодо трьох пунктів, які містять спільне комюніке про основи миру за підсумками першого Саміту миру. Є домовленість щодо продовження спільної роботи на рівні радників і міністрів у форматі спеціальних зустрічей під головуванням або співголовуванням країн. Попередні домовленості по завершенню першого Саміту є з такими країнами, як Франція, Чехія, Туреччина, Кенія, Саудівська Аравія, США, Норвегія, Польща, Канада, Катар, Чилі, Гана, Фінляндія, Нідерланди, Німеччина, Велика Британія, прийняти в себе роботу груп, стати їхніми головами та співголовами. З країнами, які висловили зацікавленість у проведенні другого Саміту миру розпочались переговори. «Я впевнений, що вибір матиме справді глобальне значення. І я вдячний усім, хто допомагає», - сказав Володимир Зеленський [15, с. 1-2]. Станом на 18.06.2024 87 країн та міжнародних організацій підписали спільне ком'юніке, яке залишається відкритим для підписання [16, с. 1].

17 червня уряд України публічно повідомив, що з 3 по 14 червня Україна проводила закриті зустрічі із представниками Комітету власників єврооблігацій, до складу якого входять великі інституційні та інші довгострокові інвестори, що володіють приблизно 20% єврооблігацій України. Мета зустрічі – обговорення умов реструктуризації 13 серій єврооблігацій України, що має відбутися до 1 серпня 2024 року, збирання відгуків від ринку та погодження структури, яка була б задовільною для всіх сторін і дала б Україні досягти боргової стійкості відповідно до вимог програми МВФ. Умови запропоновано на основі базового макроекономічного сценарію МВФ. Пропозиція України полягає в обміні всіх 13 серій єврооблігацій або на серію інструментів з фіксованим доходом (прості облігації) та державні деривативні інструменти (варіант 1) або на серію простих

облігацій (варіант 2). Досягнення домовленості з інвесторами щодо умов реструктуризації очікується до 1 серпня 2024-го, повідомляє Мінфін. Міністр фінансів Сергій Марченко прокоментував оприлюднену 17 червня на Лондонський фондовій біржі заяву уряду України. «Сильні армії мають підтримувати сильні економіки задля того, щоб вигравати війни. Україна продемонструвала надзвичайну стійкість, зіткнувшись із повномасштабним вторгненням Росії, а наша економіка перевершила всі очікування. Але це крихка рівновага, яка залежить від послідовної та значної підтримки партнерів. Вчасна реструктуризація боргу – важлива частина цієї підтримки». Оскільки ми наближаємося до дати відстрочки платежів за єврооблігаціями, нам необхідно спонукати власників наших єврооблігацій до продовження конструктивних переговорів. Їхні позиції мають відображати більш значне зменшення боргу відповідно до параметрів МВФ і поточної макрофінансової ситуації в Україні [17, с. 1].

В подальшому слід взяти до уваги те, що за останнє десятиліття збільшення зовнішнього боргу країн з низьким і середнім доходом (LMICs) вийшло за межі економічного зростання, зростає занепокоєння стосовно здатності цих країн обслуговувати належний їм борг. Жорстка монетарна політика в розвинутих країнах стримує інфляційне підвищення боргових витрат, ціноутворення окремих країн LMICs виходить за межі ринкових, і запропоновані інвесторам принадні відшкодування в ринкових бондах США і Європи – все це в результаті спричинило до чистого відпливу US\$127,1 billion від LMICs до власників бондів в 2022 році. [18].

Після операції з управління державним зовнішнім боргом в першому півріччі 2024 року, буде опубліковано наступну середньострокову Стратегію управління державним боргом. 24 березня 2023 року українська влада взяла на себе зобов'язання

провести операцію з управління зовнішнім комерційним боргом, яка за очікуваннями відбудеться в два етапи. Офіційні кредитори погодилися на призупинення програмного періоду МВФ (2023-2027) і зобов'язалися забезпечити додаткову підтримку в управлінні державним боргом до фінального перегляду програми. У середньостроковій перспективі Україна продовжить фокусуватись на залученні фінансування з найнижчою можливою вартістю і одночасним обмеженням ризиків [19]. Безумовно і Постанова КМУ від 28 червня 2024 №751 «Про схвалення бюджетної декларації на 2025-2027 роки» потребуватиме перегляду в залежності від обставин.

Дефіцит зведеного держбюджету України (без грантів) за 2022 рік становив 25,3% ВВП, за 2023 рік – 27,1% ВВП [19, с. 16]. В травні 2024 року ВВП України зріс на 3,7% ($\pm 1\%$) порівняно із травнем торік. За січень-травень 2024 року зростання ВВП оцінюють на рівні 4,8% ($\pm 1\%$) до відповідного періоду минулого року. Проте, спостерігається значний дефіцит кваліфікованих кадрів, а також системні намагання Росії знищити нашу енергетичну інфраструктуру. Негативними чинниками для економіки залишаються логістичні проблеми та складна ситуація на ринку праці, висока міграція [20, с. 2].

Економічне зростання забезпечене в основному зростанням виробництва воєнно-промислового комплексу і зростанням видатків на грошове утримання військовослужбовців. В структурі видатків загального фонду державного бюджету за січень-квітень 2024 р. на оплату праці з нарахуваннями спрямовано 41,1% загального обсягу видатків. 76,6% від видатків на оплату праці з нарахуваннями – видатки на грошове утримання військовослужбовців [21].

Рівень безробіття за методологією МОП в Україні упродовж 2016-2022 р.р. коливався в діапазоні 9-13%, в квітні 2022 р. він досяг 27%, на 01.01.2023 становив 23%. [22, с. 20]. За даними ДССУ середня

заробітна плата в Україні 2023 року становила 17442 грн., 2022 року – 14859 грн, мінімальна заробітна плата (місячна) становила 6533 грн в 2022 році і 6700 грн. – в 2023 році [22]. Індекс Кейтца – співвідношення мінімальної зарплати і середньої зарплати на одного штатного працівника використовують в країнах Західної Європи органами управління як один із показників подолання бідності. В Україні індекс Кейтца 2022-го дорівнював 43,97%, 2023-го – 38,41%. Європейським Союзом рекомендоване значення цього показника – 60%, Міжнародною Організацією Праці – 50%.

Станом на 31.05.2024 року державний та гарантований державою борг України становив 6115,26 млрд грн, або 150,99 млрд дол США, в т.ч.: державний та гарантований державою зовнішній борг – 4410,12 млрд грн (72,12% загальної суми боргу), або 108,89 млрд дол США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 1705,15 млрд грн (27,88%) або 42,10 млрд дол США. Протягом травня 2024 року сума загального та гарантованого державою боргу України збільшилась в гривневому еквіваленті на 104,68 млрд. грн., в доларову еквіваленті – зменшилась на 0,53 млрд дол США [23].

В січні-березні Міністерством фінансів проведено 46 аукціонів з розміщення ОВДП, залучивши 119,6 млрд грн на покриття дефіциту держбюджету. Станом на 31 березня 2024 року відсоток рефінансування ринкових ОВДП становив 138%, при цьому відсоток рефінансування ОВДП, номінованих у гривнях – 207%, в доларах США – 97%, в євро – 93% [25, с. 1]. Як емітент, так і держателі даних облігацій знаходяться у не вигідному становищі.

У червні 2024 року, щодо травня 2024-го, індекс споживчих цін становив 100,2%, за період січень-червень 2024 року – 104,3%, за період січень 1998 року - червень 2024-го – 2179,6%, тобто ціни зросли у понад 21 разів [24, с. 2]. Зниження ІСЦ пояснюється в

основному зниженню внутрішнього споживання й інвестування та надходженням в Україну гуманітарної допомоги. З кінця 2022 року в країнах – основних торговельних партнерів України відбувається зниження інфляції, насамперед завдяки нижчій інфляції в більшості країн ЦСЄ через падіння цін на енергію. Проте UAWCPI Євросони в березні 2024 року вказує на зростання цін на 23% р/р [25, с. 4]. До кінця 2024 року в Україні, як і в країнах Євросони, надалі тиснутимуть на інфляцію, насамперед на її базову складову, значні витрати бізнесу в умовах високих безпекових ризиків. Проінфляційними чинниками залишаться підвищення акцизів та певне зростання цін на нафту на початку року [25, с. 8], а також подорожчання електроенергії внаслідок руйнування агресором енергогенеруючих і розподільчих електростанцій.

Ціни на зовнішніх ринках на основні сільськогосподарські товари в Україні в доларовому еквіваленті, (01.01.2021=100), від 01.01.2021 до 01.01.2024 мали тенденцію до зниження: соняшникова олія – на 40%, пшениця – на близько 57%, кукурудзи – на 50% на умовах EXW. [20, с. 11]. Світові ціни на сталь та залізну руду далі знижуються під тиском млявого попиту в більшості регіонів світу, зокрема на Billet Exp FOB Ukraine від 880 дол/т станом на 03.2022 до 540 дол/т станом на 03.2024, на залізну руду - від 700 дол/т до 570 дол/т за окреслений період [25, с. 6].

Кабінет міністрів України звернувся до НБУ згідно з розпорядженням від 6 лютого 2024 р. №129-р «Про звернення до Національного банку з клопотанням про надання окремого дозволу на проведення товариством з обмеженою відповідальністю «ІНТЕРПАЙП УКРАЇНА» транскордонного переказу валютних цінностей». Товариство входить до складу промислової Групи ІНТЕРПАЙП, яка є одним із лідерів промислового виробництва в

Україні. Група здійснює кінцеве виробництво та реалізацію труб, залізничних колес, вісей, колісних пар та бандажів в умовах вертикальної інтеграції. Група об'єднала в єдиний ланцюг збір та переробку лому, виплавку сталі та виробництво труб або коліс. Протягом 2024 року Група повинна сплатити 25 млн. дол. США процентів за євробондами (у травні та листопаді) та близько 40 млн. дол. США зобов'язань з реструктуризації у жовтні. Розуміючи катастрофічні наслідки відмови від обслуговування зовнішніх фінансових зобов'язань Групою було прийнято рішення залучити до погашення боргів у двох видах перед зовнішніми фінансовими інститутами валютну виручку іноземних торговельних компаній групи. [26, с. 1], у зв'язку із цим КМУ звертається до НБУ згідно розпорядження.

Від лютого 2022 року долар та євро різко подорожчали згідно офіційних курсів встановлених НБУ. За кордоном з карти, що належить до українського банку, знімали значні суми. Відповідно ці кошти конвертували в українську валюту. Далі отримана сума завозилась в Україну. А тут вже валюта продавалась за готівковим курсом. Оскільки він набагато вищий за офіційний, прибуток від схеми був колосальний. Найбільше готівки знімали в країнах, що мають з Україною спільний кордон – в Польщі, Словаччині, Румунії. Тому в липні 2022 року регулятор провів корекцію гривневого курсу з метою звуження спреда між офіційним та готівковим курсом, а також у березні 2023 року посилив ефективність заходів фінансового моніторингу та валютного нагляду. В результаті обсяги зняття готівки з березня 2023 року значно скоротилися – пояснюють в НБУ. Статистика НБУ повідомляє, що загалом українці витрачають за кордоном 1,3 млрд. доларів, починаючи з квітня 2023 року. За висновками НБУ прогрес у зниженні інфляції, накопичення

достатнього рівня міжнародних резервів, збільшення привабливості гривневих активів дали змогу на початку жовтня 2023-го перейти до режиму керованої гнучкості обмінного курсу. Зусилля НБУ спрямуватимуться на збереження курсової стійкості, а курсові коливання суттєво обмежуватимуться за допомогою валютних інтервенцій [27, с. 31]. Проте, гривня продовжує девальвувати відносно валют основних торгівельних партнерів України, окрім, відносно турецької ліри і японської єни. Ставка за кредитами бізнесу в Україні в червні 2024 року – 16% [28] свідчить про вкрай несприятливий інвестиційний клімат. Зниження валютного курсу гривні відносно валют основних торгівельних партнерів ставить у невідгідне становище резидентів України при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Міністр фінансів Сергій Марченко на початку квітня 2024-го на 36 конференції «Перспективи економіки та фінансів», яка проходить щороку навесні і її організовує один із найбільших аналітичних центрів Італії The European House – Ambrosetti (ТЕНА) що має на меті аналіз економічних та фінансових сценаріїв на майбутнє, а також потенційних ризиків для Італії, Європи та світу, повідомив, що із лютого 2022 року завдяки злагодженій співпраці з міжнародними партнерами Мінфіну України вдалося залучити вже понад 83 мільярди доларів США. Найбільші донори – ЄС, США, МВФ, Канада, Японія, Світовий Банк, Велика Британія. Сергій Марченко відзначив важливість реалізації донорських програм співпраці, а саме програми Механізму розширеного фінансування МВФ EFF, фінансового інструменту ЄС Ukraine Facility, програми Світового банку та ініціатив з європейськими інститутами. В межах конференції Сергій Марченко провів зустрічі з представниками провідних аналітичних центрів та італійських медіа. Обговорив питання заморожених активів РФ на

користь України із президентом інституту Жака Делора Еріко Летта, зустрівся з головним секретарем казначейства Великої Британії Лаурою Тротт для обговорення подальшої двосторонньої співпраці країн [29, с. 1].

10 квітня 2024-го в Києві відбулося десяте засідання керівного комітету Багатосторонньої платформи донорів для України. Українські урядовці та генеральний директор з питань сусідства й переговорів щодо розширення Герт-Ян Коопман від Єврокомісії, заступник радника Білого дому з національної безпеки і міжнародної економіки Даліп Сінгх та соціальна представниця з питань економічного відновлення України Пенні Пріцкер від США, представники країн G-7, Єврокомісії, міжнародних фінансових організацій разом з українськими урядовцями обговорили питання забезпечення макроекономічної стабільності в Україні, бюджетної підтримки у 2024-2025 рр., забезпечення потреб критичної відбудови, швидкого відновлення та пріоритетів інвестування, впровадження реформ на шляху до ЄС, підтримку та залучання приватного сектору. Міністр фінансів України Сергій Марченко повідомив, що в першому кварталі 2024-го заходи з підтримки бюджетної ліквідності дали змогу збільшити внутрішні джерела на 5,4 млрд. дол. США. В 2024 році зовнішнє фінансування сягає 10,2 млрд. дол. США. Найбільші донори – ЄС, Японія, Канада, МВФ, Велика Британія, Норвегія. Нещодавно ми завершили третій перегляд програми МВФ EFF, що дало змогу залучити до держбюджету 880 млн. дол. США. ЄС затвердив інструмент Ukraine Facility обсягом 50 млрд. євро, з яких до держбюджету надійшло вже 4,5 млрд. євро. І відзначив ключові сфери – людський капітал, розвиток експорту, приватні інвестиції, транспорт, логістика. [30, с. 4]. Наступне засідання керівного комітету Багатосторонньої координаційної платформи донорів для України

пройшло як і було заплановано на полях Конференції відновлення України в червні 2024 року в Берліні. Було укладено понад 100 міжнародних угод на суму 16 мільярдів євро. Це проекти в енергетиці, оборонній промисловості, відбудові соціальної та критичної інфраструктури [31, с. 1-2].

26 березня 2024 року прем'єр-міністр Денис Шмигаль і міністр закордонних справ Великої Британії Девід Кемерон обговорили загострення атак Росії на цивільну інфраструктуру, а також необхідну Україні допомогу. Щодо запровадження механізмів, які змусять Росію заплатити за вчинені злочини й руйнування сторони порушили питання створення спеціальної міжнародної групи, яка напрацює юридичні шляхи, необхідні для конфіскації заморожених активів РФ. Денис Шмигаль повідомив: «Україна вже надала свої пропозиції. Створено Міжнародний реєстр збитків. Далі пропонуємо створити міжнародну компенсаційну комісію та коаліційний фонд. Наша позиція однозначна: всі заморожені активи Росії слід спрямувати на потреби нашої держави» [32, с. 2].

До Фонду підтримки енергетики України, який було створено в квітні 2022 року з ініціативи міністра енергетики України Германа Галуценка та Єврокомісара з питань енергетики Кадрі Сімсон для консолідації допомоги від партнерів, які хочуть підтримати нас у забезпеченні стабільного енергопостачання під час воєнної агресії загалом на 9 квітня 2024 року вдалося залучити понад 410 мільйонів євро від 13 країн-партнерів та міжнародних організацій. З них на рахунок надійшло понад 393 мільйони євро (решта суми – анонсовані внески, які скоро перерахують спонсори). При Міністерстві енергетики функціонує робоча група з питань гуманітарної допомоги, яка розглядає запити українських енергетичних компаній про закупівлю потрібної допомоги за кошти фонду. Закупівлю енергетичного

обладнання здійснює за міжнародними стандартами прозорості Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Найбільше коштів розподілено на забезпечення термінових потреб енергетичних компаній із прифронтових областей – Харківської, Миколаївської, Сумської, Запорізької, Херсонської, Одеської, повідомляє Міністерство енергетики [33, с. 1].

«Захоплення, милітаризація та окупація ЗАЕС створює безпрецедентні загрози для ядерної безпеки не лише України, а й усієї Європи та світу. Протягом незаконного перебування на станції російські окупанти грубо порушили міжнародне право та норми і стандарти ядерної й радіаційної безпеки, зокрема основоположні принципи МАГАТЕ щодо ядерної безпеки і захищеності. Закликаємо партнерів посилити тиск на державу-агресора, зокрема санкційний, у галузі атомної енергетики, щоб запобігти подальшим провокаціям Росії на ЗАЕС та сприяти звільненню станції – йдеться у заяві вітчизняного МЗС [34, с. 1].

Ситуація в енергетиці – важливе питання національної безпеки. Внаслідок ракетних атак Росії у березні 2024-го, які виявились найпотужнішими за останні 2-а роки – вісім «прильотів» на Дніпро-ГЕСі, відчутних ударів по Канівській, Дністровській ГЕС, Бурштинській, Трипільській ТЕС, українська енергетика опинилася в глибокій кризі. Через знищені і пошкоджені станції, підстанції, ЛЕПи, трансформатори у багатьох населених пунктах Харківщини, Одещини та інших регіонів світла взагалі немає, подекуди його подають за графіком. Уцілілі станції працюють на максимумі [35, с. 1, 6]. Замість колишнього експорту електроенергії Україна змушена її експортувати у сусідніх країнах. За одну лише добу 14 квітня імпорт з Румунії, Словаччини, Польщі, Угорщини, Молдови 9242 МВт год. що удвічі більше ніж два дні перед тим. Міністерство енергетики зараз чомусь

захопилося будівництвом двох атомних енергоблоків. Потрібно думати про інше. Стоїть питання про виживання. Зараз потрібна розпосереджена генерація, для цього треба докласти зусиль. Енергетична і газова інфраструктура України має велике значення і для Євросоюзу, оскільки ці наші системи інтегровані. Своїми діями Росія показує, що веде війну не тільки проти України, а й проти Європи - служно констатує факт експерт з міжнародних енергетичних та безпекових відносин, президент Центру глобалістики «Стратегія XXI» Михайло Гончар. Водночас він стверджує: «Американська політика прийшла в стан хаосу. Щось прогнозувати складно. Сполучені Штати на наших очах щезають як геополітична потуга світу. Вони самі себе знищують внутрішньополітичним хаосом і чварами» [35, с. 6].

Країнам світу не вистачає оборонної зброї, особливо Україні. 30 квітня 2024-го КМУ спрямував додаткові 15,5 млрд. грн на закупівлю дронів, як додатковий ресурс до вже наданих цьогоріч 43,3 млрд грн. Розпорядником коштів є Адміністрація Держзв'язку, яка займається відповідними закупівлями [36, с. 2]. За рік роботи кластера оборонних технологій BraveL, створеного в квітні 2023 року з ініціативи Міністерства цифрової трансформації спільно з Міністерством оборони, генеральним штабом Збройних сил, Міністерством з питань стратегічних галузей промисловості, Міністерством економіки та Радою національної безпеки і оборони, зареєстровано понад 1,6 тисячі розробок за 12 пріоритетними вертикалями [37, с. 2].

На щорічній презентації розвитку відкритих даних Open Data Day, яку провели за підтримки проєкту USAID/UK aid, «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах TAPAS у партнерстві з Фондом «Східна Європа», віце-прем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – міністр цифрової трансформації

Михайло Федоров повідомив: «Україна – єдина країна у світі, яка розвиває відкриті дані в умовах війни. За останні роки ми увійшли у трійку лідерів за розвитком сфери відкритих даних». Міністерство цифрової трансформації України розробило план роботи з відкритими даними на найближчі роки, який містить такі стратегічні напрями: реалізація національної політики відкритих даних, робота над безпековим аспектом на час воєнного стану, модернізація національного та місцевих порталів, підвищення якості й доступності даних і навичок роботи з ними.

Офісом омбудсмена для пошуку оптимальних рішень оприлюднення даних; відновлення доступу до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, податкової звітності, відкриття реєстру пошкодженого та знищеного майна; впровадження єдиної методики проведення трискладового тесту для досягнення балансу між гарантуванням національної безпеки та відкритістю; створення екосистеми освіти у сфері відкритих даних; оновлення архітектури та функціоналу національного порталу відкритих даних. До 2025 року Мінцифра планує додати майже 100 нових обов'язкових до оприлюднення наборів даних, провести навчання для 5000 держслужбовців, 200 журналістів, студентів з понад десяти закладів вищої освіти, надати грантову підтримку 15 сервісам на основі відкритих даних. Заступник директора Місії USAIP в Україні Теодора Делл вважає, що завдяки використанню відкритих даних і продуктів на їх основі українська держава поліпшує прозорість роботи державних органів і запобігає корупційним схемам. Співпраця влади, суспільства, бізнесу та міжнародних партнерів в Україні показує, як відкриті дані можуть працювати на добробут суспільства – зазначила вона. Директор з розвитку при Посольстві Великої Британії Стефан Кософф акцентував

на необхідності підтримки таких проєктів: «Упродовж восьми років ми підтримуватимемо розвиток сфери відкритих даних в Україні, зокрема стартапи, які інтегрують відкриті дані у свої продукти. Щороку завдяки програмам підтримки з'являються нові сервіси, які поліпшують життя українців, мінімізують корупційні ризики, допомагають долати виклики війни. Лише протягом останніх двох років вісім команд, які розробляють open data продукти, одержали майже 240 тисяч доларів грантової підтримки. Для технологічного бізнесу відкрито нові можливості розроблення продуктів, які матимуть соціальну корисність і допоможуть Україні у відновленні та відбудові» [37, с. 2].

Проте, надмірне використання відкритих даних та їх продуктів спричиняє небезпеку для фізичних і юридичних осіб, а особливо для військових об'єктів. Наприклад, компанія Flamier Associates купила землі, що примикають з трьох сторін до військово-повітряної бази Travis у Каліфорнії. Загальні сума обладнання 800 млн. доларів, що значно перевищує їх ринкову ціну. Комітет американського Конгресу з іноземних інвестицій США (CFIUS) детально вивчив договір про купівлю землі довкола авіабази, і як сподіваються конгресмени, що звернулись у CFIUS, анулює угоди про купівлі цієї землі, або ж внесе до тих угод зміни, які гарантують безпеку секретних військових об'єктів [38, с. 9].

Висновки. 76% жителів США, за повідомленням в серпні 2023 року, побоюються швидкого розвитку штучного інтелекту (ШІ), і вважають що ця технологія може стати загрозою для людства. Такими є дані опитування YouGov, яке замовив перший у США аналітичний центр AIPI (Artificial Intelligence Policy Institute). 82% американців упевнені: не варто розраховувати на те, що компанії які розробляють технології ШІ, самі контролюватимуть його розвиток [39, с. 9].

Майже 4,8 мільйона українських громадян станом на квітень 2024-го мають статус внутрішньо переміщених осіб. Приблизно 6,5 мільйона перебувають за кордоном. Ключові завдання уряду України за підтримки міжнародних та іноземних партнерів «створити умови для повернення людей до домівок – і тих, хто змінив регіон проживання, і тих, хто виїхав за кордон» - зазначила Юлія Свириденко – перший віце-прем'єр-міністр. Між Мінекономіки та Міжнародною організацією з міграції (МОМ) за підписом Юлії Свириденко та гендиректора МОМ Емі Поуп укладено угоду щодо співпраці по вдосконаленню політики й законодавства для економічної адаптації та відновлення мікро- й малого бізнесу, переміщеного або постраждалого внаслідок війни. Особливий акцент на підприємства, якими керують переселенці та ветерани. Між Міністерством закордонних справ та МОМ за підписом міністра закордонних справ Дмитра Кулеби й Емі Поуп укладено угоду, яка передбачає розширення двосторонньої взаємодії для відновлення критичної та соціальної інфраструктури України, посилення захисту даних, кібербезпеки і цифровізацію управління міграцією і кордонами [40, с. 1, 3]. За повідомленням Голови НБУ України Андрія Пишного «атаки Росії на енергетичну систему цієї весни знищили 9 ГВт потужностей генерації електроенергії. За підрахунками ці атаки (з боку Росії), а також посилення обстрілів Харкова, Сум та Запоріжжя можуть спричинити додаткову міграцію 200 000 осіб як за кордон, так і внутрішньо [41].

Канадієць українського походження, керівник проєкту допомоги Армії України (UCU Helps Ukraine) Михайло Зінчук заснував цей проєкт 2015 року. З того часу і дотепер разом з українською діаспорою допомагає ЗСУ і українцям, які постраждали внаслідок російсько-української війни. З 1992-го по 1996 рік Михайло Зінчук

працював радником міністра економіки України Романа Шпека. На запитання – чим живе Канада, чим переймаються канадійці відповів, що «Чимало канадійців їдуть шукати кращої долі до США. Канадійський уряд часто бездумно розкидається грошима. Багато хто бачить у такій політиці поворот до комуністичних засад. Комуністи і у Канаді, і у США піднімають голови. Наприклад, уряд закрив нафтогазовий комплекс, на якому країна добре заробляла... Натомість легалізували коноплі. Є люди, які ходять задурманені і не розуміють, що діється...». На його слушну думку – «якщо уряд неефективний, то швидко з багатої країни можна зробити бідну». За його повідомленням, російська агентура має великий вплив в Канаді. «Вони платять, наприклад, професорам університетів, чиновникам, щоб ті лобювали їхні інтереси. Це видно неозброєним оком, коли ці люди починають говорити кремлівськими наративами. Михайло Зінчук повідомив: «Вперше світ допомагає Україні відстоювати своє... Канада могла б мати більший вплив, але у нинішньої влади інші пріоритети. І все ж, мій знайомий француз, який живе в Канаді, виготовляє каву і збирає кошти на дрони для українських військових. Навчає керувати дронами пожежників та поліцейських. Ми плануємо організувати у Канаді захід, щоб показати, скільки іноземців воює за Україну: серед них є француз, в'єтнамець, канадієць...» [42, с. 4].

Вітчизняне Міністерство закордонних справ підтримує схвалення в Раді ООН з прав людини ініційованої Україною резолюції «Ситуація з правами людини в Україні внаслідок російської агресії», яку підтримали 27 країн, утрималися 17, проти проголосували три – повідомило МЗС України. Цим документом на один рік продовжено мандат Незалежної міжнародної комісії ООН з розслідування порушень міжнародного права у сфері прав людини, міжнародного гуманітарного права та пов'язаних з ними злочинів у контексті

російської агресії проти України. Рада ООН з прав людини підтвердила свою непохитну підтримку суверенітету незалежності та територіальної цілісності України, жорстоко засудила агресію Російської Федерації проти України на порушення Статуту ООН, а також незаконні дії РФ щодо організації так званих виборів в межах міжнародно визнаних кордонів України. В коментарі МЗС висловлено вдячність членам Ради ООН з прав людини, які підтримали цей документ як важливий елемент для забезпечення притягнення до відповідальності винних у скоєнні воєнних злочинів під час російської агресії проти України [43, с. 2].

Внаслідок порушень прав людини в царині персональних даних, кібербезпеки, повсюдної цифровізації, недобросовісного використання супутникових технологій спостерігається світова демографічна криза, а також геноцид, екоцид, як в країнах Європи, так і в країнах Близького Сходу, Азії, Тихоокеанського регіону, інших частинах світу. 2024 рік – населення Японії становить приблизно 124 мільйона осіб. Демографи прогнозують, що до кінця XXI століття кількість жителів Японії зменшиться до 50 мільйонів осіб. Середня тривалість життя в Японії майже 85 років. Померлих японців 2023-го було удвічі більше, ніж народжених. Частка тих, кому виповнилося 80 років уперше перевищила 10%. Третина населення – люди віком від 65 років, тобто пенсіонери, а осіб молодших 15 років у Японії сьогодні тільки 11,5%. Три роки поспіль у країні народжується найменше дітей, починаючи з 1899-го, коли почали вести цю статистику. 2023-го у Японії народилось 800 тисяч дітей, а померлих було близько 1,6 мільйона. Великою проблемою, зазначає CNN, є те, що чимало японок фертильного віку обирають не материнство, а професійну кар'єру. Рівень народжуваності падає також в Гонконзі, Південній Кореї, Сінгапурі й на Тайвані, а також у комуністичному Китаї, де 2023

року народилося майже 759 тисяч дітей. У 70-х роках минулого століття, нагадує ВВС, дітей у КНР народжувалось понад 2 мільйони [44, с. 5].

У підсумку Спеціального 301 Звіту за 2023 рік виконавчого офісу президента США, Торговельного офісу США відзначено, що Звіт забезпечує сприятливі можливості від висвітлення законів, політик і практик зарубіжних країн, що зазнають невдач чинити достатній і ефективний опір захисту інтелектуальної власності внаслідок викупу, відкупних грошей, які регулярно виплачуються рекетирам торговцями, комерсантами або грошей, які даються гангстерами поліції політичним діячам або посадовим особам за покровительство, а також забезпечує спостереження за впровадженням у життя закону, виконання, здійснення вироку, рішення суду, примусового стягнення платежів на користь США щодо інвесторів, зайнятих творчістю в галузі мистецтва, освіти, науки, фабричних марок, виробників, переробників сировини та сфабрикованих книг, картин, неправдивих відомостей і надання послуг згідно звернень, постраждалих американських працівників, засоби до існування яких залежать від американських інновацій і низької оцінки творчих здібностей секторів: американських працівників і родин [45, р. 4]. Спеціальний 301 Звіт щодо захисту інтелектуальної власності в Україні припинений від початку неправомірного зумисного російського військового вторгнення в Україну в лютому 2022 року [45, р. 2.].

Література:

1. *Високий Замок* (18-24 квітня 2024), № 16, с. 2.
2. *Цифра дня. Урядовий кур'єр* (18.06.2024), № 123, с. 1.
3. Єрьомін А. «Непризначений чиновник». *Високий Замок* (31.08.-6.09.2023), № 35, с. 9.

4. Джерело: YouTube. Гордон напямую обратился к Зеленскому и озвучил 64 пр..*#Дмитрий_Гордон#Гордон*
5. Цифра. *Високий Замок* (02.04-1.05.2024), № 17, с. 2.
6. Белявський О. Чи вплине атака Ірану на Ізраїль на інтереси України. *Високий Замок* (18-24 квітня, 2024), № 16, с. 2.
7. *Високий замок* (18-24 квітня 2024), №16, с. 2.
8. Джерело: Офіс Президента. Сигнал стійкої та потужної підтримки. *Урядовий кур'єр* (05.05.2024), № 99, с. 2.
9. Цитата дня. *Урядовий кур'єр* (15.05.2024), № 99, с. 1.
10. Артилерійська коаліція посилить вогневу міць. *Урядовий кур'єр* (20.01.2024), № 15, с. 1.
11. Джерело: Служба віцепрем'єр-міністра. Крок на шляху до розширення європейської сім'ї. *Урядовий кур'єр* (2.05.2024), № 90, с. 2.
12. Перший транш надійде в червні. *Урядовий кур'єр* (26.06.2024), №129, с. 1.
13. Здобутки для фінансової стійкості. *Урядовий кур'єр* (29.06.2024), №132, с. 1-2.
14. Джерело: Офіс Президента. ЄС посилить військову та економічну допомогу. *Урядовий кур'єр* (28.06.2024), №131, с. 1-2.
15. «Ми маємо зупинити цю війну» Глобальний вимір. Незалежність, територіальну цілісність і суверенітет України визнали всі учасники Саміту миру. *Урядовий кур'єр* (18.06.2024), № 123, с. 1-2.
16. Членство нашої країни в ЄС посилить континентальну безпеку. *Урядовий кур'єр* (25.06.2024), №128, с. 1.
17. І сильній армії потрібна підтримка. *Урядовий кур'єр* (18.06.2024), № 123, с. 1.
18. International Debt Report 2023/ © International Bank Reconstruction and Development / The World Bank 1818 H Street NW. Washington, DC

20433. <www.worldbank.org.

19. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2024-2026 роки (жовтень 2023 року). Затверджено постановою Кабінету міністрів України від 27 жовтня 2023 р. <www.minfin.gov.ua.

20. Національний банк України. *Інфляційний звіт. Січень 2024 року*, с.16 <www.bank.gov.ua.

21. Провідні галузі демонструють позитивні тенденції. *Урядовий кур'єр* (21.06.2024), №126, с. 2.

22. Міністерство фінансів України <www.mof.gov.ua.

23. Джерело: Міністерство фінансів України. З 2022 року державний борг став дешевшим. *Урядовий кур'єр* (15.05.2024), № 99, с. 1.

24. Державна служба статистики України. Індекс споживчих цін у червні 2024 року. *Урядовий кур'єр* (12.07.2024), № 141, с. 2.

25. Національний банк України. *Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд*. Квітень 2024 року, с. 4.

26. Кабінет міністрів України. Розпорядження від 6 лютого 2024 р. №129-р Київ «Про звернення до Національного банку з клопотанням про надання окремого дозволу на проведення товариством з обмеженою відповідальністю «ІНТЕРПАЙП УКРАЇНА» транскордонного переказу валютних цінностей». *Урядовий кур'єр* (16.02.2024), №35, с. 1.

27. Національний банк України. *Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд*. Жовтень 2023 року., с. 31, <<http://www.bank.gov.ua>.

28. Національний банк України. <www.bank.gov.ua.

29. Джерело: Міністерство фінансів України. Україна зберегла фінансову стабільність і продовжує демонструвати стійкість. *Урядовий кур'єр* (9.04.2024), №72, с. 1.

30. Джерела: Офіс реформ КМУ Мінфін Мінекономіки. На реформи й

відновлення. Міжнародна діяльність. *Урядовий кур'єр* (12.04.2024), № 75, с. 4.

31. Здобутки для фінансової стійкості. *Урядовий кур'єр* (29.06.2024), №132, с. 1-2.

32. Стабільне фінансування надзвичайно важливе. *Урядовий кур'єр* (27.03.2024), №63, с. 2.

33. До фонду підтримки енергетики залучено 410 мільйонів євро. *Урядовий кур'єр* (11.04.2024), № 74, с. 1.

34. РФ маніпулює ядерною безпекою на ЗАЕС. *Урядовий кур'єр* (11.04.2024), № 74, с. 1.

35. Фаріон І. «НАТО має перестати бути «альянсом переляканих», а стати «альянсом рішучих». *Високий Замок* (18-24.04.2024), №16, с. 1, 6.

36. Джерело: Держава допомагає розробникам утілити проєкти. *Урядовий кур'єр* (1.05.2024), № 89, с. 2.

37. Джерело: Міністерство цифрової трансформації [Мінцифри] презентувало візію розвитку відкритих даних. *Урядовий кур'єр* (9.03.2024), № 5, с. 2.

38. Воронович А. Хто купив землю біля авіабази в Каліфорнії? Саме з «Тревіс» вирушають до Польщі літаки зі зброєю і снарядами для України... *Високий Замок* (17-23.09.2023), № 33, с. 9.

39. Цифра. *Високий Замок* (17-23.08.2023, № 33, с. 9.

40. Джерело: Офіс Президента і Міністерство економіки. Переміщені особи потребують уваги. *Урядовий кур'єр* (12.04.2024), №75, с. 1, 3.

41. Андрій Пишний. Про роботу центрального банку в умовах війни. *Central Banking / Міжнародний журнал* (11.06.2024), <www.bank.gov.ua.

42. Бобкова С. «Орки не сплять... Платять своїм агентам у Канаді колосальні гроші, і роблять свою чорну роботу...». *Високий Замок* (13-

19.06.2024), № 24, с. 4.

43. Резолюція продовжила мандат на розслідування. *Урядовий кур'єр* (9.04.2024), № 72 с. 2.

44. Єрмак Г. Третина населення Японії – люди за 65 років. *Високий Замок* (4-10.04), № 14, с. 5.

45. 2023 Special 301 Report, p. 4, 2.

References:

1. *Vysoky Zamok* [High Castle] (18-24 April 2024), no. 16, p. 2 [in Ukrainian].

2. Tsyfra dnya [Number of the day]. *Uryadovyi kurier* [Government Courier] (18.06.2024), no. 123, p. 1 [in Ukrainian].

3. Yeryomin A. “Nepryznachenyi chynovnyk” [“An Unappointed Official”]. *Vysoky Zamok* [High Castle] (31.08.-06.09.2023), no. 35, p. 9 [in Ukrainian].

4. Dzherelo: YouTube. Gordon napryamuyu obratilsya k Zelenskomu i ozvuchil 64 pr.. [Source: YouTube. Gordon directly addressed Zelensky and voiced 64 complaints..] #Dmitry_Gordon#Gordon [in Russian].

5. Tsyfra [Number]. *Vysoky Zamok* [High Castle] (02.04-01.05.2024), no. 17, p. 2 [in Ukrainian].

6. Beliavskiy O. Chy vplyne ataka Iranu na Izrayil na interesy Ukrainy [Will Iran's attack on Israel affect Ukraine's interests?]. *Vysoky Zamok* [High Castle] (18-24 April 2024), no. 16, p. 2 [in Ukrainian].

7. *Vysoky Zamok* [High Castle] (18-24 April 2024), no.16, p. 2 [in Ukrainian].

8. Dzherelo: Ofis Prezydenta. Syhnal stiykoyi ta potuzhnoyi pidtrymky. [Source: Office of the President. A signal of stable and powerful support]. *Uryadovyi kurier* [Government Courier] (05.05.2024), no. 99, p. 2 [in Ukrainian].

9. Tsyтата dnya [Quote of the day]. *Uryadovyi kurier* [Government

Courier] (15.05.2024), no. 99, p. 1 [in Ukrainian].

10. Artyleriyska koalitsiya posylyt vohnevu mits. [The artillery coalition will increase firepower]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (20.01.2024), no. 15, p. 1 [in Ukrainian].

11. Dzherelo: Sluzhba vitsepremyer-ministra. Krok na shlyakhu do rozshyrennya yevropeyskoyi simyi. [Source: Service of the Deputy Prime Minister. A step towards expanding the European family]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (02.05.2024), no. 90, p. 2 [in Ukrainian].

12. Pershyi transh nadyde v chervni. [The first tranche will arrive in June]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (26.06.2024), no.129, p. 1 [in Ukrainian].

13. Zdobutky dlya finansovoyi stiykosti. [Achievements for financial stability]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (29.06.2024), no.132, p. 1-2 [in Ukrainian].

14. Dzherelo: Ofis Prezydenta. ES posylyt viyskovu ta ekonomichnu dopomohu. [Source: Office of the President. The EU will increase military and economic aid]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (28.06.2024), no.131, p. 1-2 [in Ukrainian].

15. "My mayemo zupynyty tsyu viynu". Hlobalnyi vymir. Nezalezhnist, terytorialnu tsilisnist i suverenitet Ukrayiny vyznaly vsi uchasnyky Samitu myru. ["We must stop this war". Global dimension. The independence, territorial integrity and sovereignty of Ukraine were recognized by all participants of the Peace Summit]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (18.06.2024), no. 123, p. 1-2 [in Ukrainian].

16. Chlenstvo nashoyi krayiny v ES posylyt kontynentalnu bezpeku. [Membership of our country in the EU will strengthen continental security]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (25.06.2024), no.128, p. 1 [in Ukrainian].

17. I sylniy armiyi potribna pidtrymka. [A strong army also needs support].

Uryadovyi kurier [Government Courier] (18.06.2024), no. 123, p. 1 [in Ukrainian].

18. International Debt Report 2023/ © International Bank Reconstruction and Development / The World Bank 1818 H Street NW. Washington, DC 20433. (<www.worldbank.org).

19. Serednyostrokova stratehiya upravlinnya derzhavnym borhom na 2024-2026 roky [Medium-term government debt management strategy for 2024-2026] (October 2023). Approved by the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 27.10.2023 <www.minfin.gov.ua [in Ukrainian].

20. National Bank of Ukraine. Inflation report. January 2024, p.16 <www.bank.gov.ua [in Ukrainian].

21. Providni haluzi demonstruyut pozytyvni tendentsiyi. [Leading industries show positive trends]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (21.06.2024), no.126, p. 2 [in Ukrainian].

22. Ministry of Finance of Ukraine <www.mof.gov.ua.

23. Dzherelo: Ministerstvo finansiv Ukrayiny. Z 2022 roku derzhavnyi borh stav deshevshym. [Source: Ministry of Finance of Ukraine. Government debt has become cheaper since 2022]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (15.05.2024), no. 99, p. 1 [in Ukrainian].

24. Derzhavna Sluzhba Statystyky Ukrayiny. Indeks spozhyvchykh tsin u chervni 2024 roku. [State Statistics Service of Ukraine. Consumer Price Index in June 2024]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (12.07.2024), no. 141, p. 2 [in Ukrainian].

25. National Bank of Ukraine. Monthly Macroeconomic and Monetary Review. April 2024, p. 4.

26. Kabinet ministriv Ukrayiny. Rozporyadzhennya vid 6 lyutoho 2024 № 129-p Kyiv “Pro zvernennya do Natsionalnoho banku z klopotanniam pro nadannya okremoho dozvolu na provedennya tovarystvom z obmezhenoyu vidpovidalnistyu “INTERPAYP UKRAYINA”

transkordonnoho perekazu valyutnykh tsinnostey”. [Cabinet of Ministers of Ukraine. Order “On addressing the National Bank for a separate permit for INTERPIPE UKRAINE Limited Liability Company to carry out cross-border transfer of currency valuables” no.129-p dated 6 February 2024 Kyiv]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (16.02.2024), no.35, p. 1 [in Ukrainian].

27. National Bank of Ukraine. Monthly Macroeconomic and Monetary Review. October 2023, p. 31, <<http://www.bank.gov.ua>.

28. National Bank of Ukraine. <www.bank.gov.ua.

29. Dzherelo: Ministerstvo finansiv Ukrayiny. Ukrayina zberehla finansovu stabilnist i prodovzhuye demonstruvaty stiykist. [Source: Ministry of Finance of Ukraine. Ukraine has maintained financial stability and continues to demonstrate resilience]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (09.04.2024), no.72, p. 1 [in Ukrainian].

30. Dzherela: Ofis reform KMU Minfin Minekonomiky. Na reformy i vidnovlennya. Mizhnarodna diyalnist. [Source: Office of Reforms of the Cabinet of Ministers of Ukraine, Ministry of Finance and Ministry of Economy. For reforms and recovery. International activities]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (12.04.2024), no. 75, p. 4 [in Ukrainian].

31. Zdobutky dlya finansovoyi stiykosti. [Achievements for financial stability]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (29.06.2024), no.132, p. 1-2 [in Ukrainian].

32. Stabilne finansuvannya nadzvychayno vazhlyve. [Stable funding is extremely important]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (27.03.2024), no.63, p. 2 [in Ukrainian].

33. Do fondu pidtrymky enerhetyky zalucheno 410 milyoniv yevro. [The Energy Support Fund attracted 410 million euros]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (11.04.2024), no. 74, p. 1 [in Ukrainian].

34. rf manipulyuye yadernoyu bezpekoyu na ZAES. [The Russian

Federation manipulates nuclear safety at Zaporizhzhia Nuclear Power Plant]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (11.04.2024), no. 74, p. 1 [in Ukrainian].

35. Farion I. “NATO maye perestaty buty “alyansom perelyakanykh”, a staty “alyansom rishuchykh”. [“NATO must stop being an “alliance of the frightened” and become an “alliance of the determined”]. *Vysoky Zamok [High Castle]* (18-24.04.2024), no.16, p. 1, 6 [in Ukrainian].

36. Dzherelo: Derzhava dopomahaye rozrobnykam utility proyekty. [Source: The state helps developers implement projects]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (1.05.2024), no. 89, p. 2 [in Ukrainian].

37. Dzherelo: Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsiyi [Mintsyfry] prezentovalo viziyu rozvytku vidkrytykh danykh. [Source: The Ministry of Digital Transformation presented a vision for the development of open data]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (09.03.2024), no. 5, p. 2 [in Ukrainian].

38. Voronovych A. Khto kupyv zemlyu bilya aviabazy v Kaliforniyi? Same z “Trevis” vyrushayut do Polshi litaky zi zbroyeyu i snaryadamy dly Ukrayiny... [Who bought the land near the air force base in California? The planes with weapons and shells for Ukraine depart for Poland from “Travis”...]. *Vysoky Zamok [High Castle]* (17-23.09.2023), no. 33, p. 9 [in Ukrainian].

39. Tsyfra [Number]. *Vysoky Zamok [High Castle]* (17-23.08.2023, no. 33, p. 9 [in Ukrainian].

40. Dzherelo: Ofis Prezydenta i Ministerstvo ekonomiky. Peremishcheni osoby potrebuyut uvahy. [Source: Office of the President and the Ministry of Economy. Displaced people require attention]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (12.04.2024), no.75, p. 1, 3 [in Ukrainian].

41. Andrii Pyshnyi. Pro robotu tsentralnoho banku v umovakh viyny [On the work of the central bank during war]. *Central Banking / Mizhnarodnyi*

zhurnal [International Journal] (11.06.2024), <www.bank.gov.ua [in Ukrainian].

42. Bobkova S. “Orky ne splyat... Platyat svoym ahentam u Kanadi kolosalni hroshi, i roblyat svoyu chornu robotu...” [“The orcs are awake... They pay their agents in Canada enormous money, and do their dirty work...”]. *Vysoky Zamok [High Castle]* (13-19.06.2024), no. 24, p. 4 [in Ukrainian].

43. Resolutsiya prodovzhyla mandat na rozsliduvannya [The resolution extended the mandate for investigation]. *Uryadovyi kurier [Government Courier]* (09.04.2024), no. 72 p. 2 [in Ukrainian].

44. Yermak H. Tretyna naselennya Yaponiyi – lyudy za 65 rokiv [A third of Japan's population is over 65 years old]. *Vysoky Zamok [High Castle]* (04-10.04), no. 14, p. 5 [in Ukrainian].

45. 2023 Special 301 Report, p. 4, 2.